

ЕТНОГРАФСКИ
ИНСТИТУТ САНУ

ГЛАСНИК

Етнографског
института
САНУ

LXVII(1)

Београд 2019.

ГЛАСНИК ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА САНУ LXVII (1)

BULLETIN OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA LXVII (1)

INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA

BULLETIN

OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY

LXVII

No. 1

Chief Editor:

Dragana Radojičić, PhD (Institute of Ethnography SASA)

Editor:

Srđan Radović, PhD (Institute of Ethnography SASA)

International editorial board:

Milica Bakić-Hayden, PhD (University of Pittsburgh), Ana Dragojlović, PhD (University of Melbourne), prof. Peter Finke, PhD (University of Zurich), prof. Karl Kaser, PhD (Karl-Franzens University, Graz), Gabriela Kilianova, PhD (Institute of Ethnology of the Slovak Academy of Sciences, Bratislava), prof. Kjell Magnusson, PhD (University of Uppsala), prof. Marina Martynova, PhD (Institute of Ethnology and Anthropology Russian Academy of Sciences, Moscow), Ivanka Petrova, PhD (IEFEM – Bulgarian Academy of Sciences, Sofia), Tatiana Podolinska, PhD (Institute of Ethnology of the Slovak Academy of Sciences, Bratislava), Jana Pospišilova, PhD (Institute of Ethnology of the Czech Academy of Sciences, Brno), Ines Prica, PhD (Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb), Ingrid Slavec Gradišnik, PhD (Institute of Slovenian Ethnology RC SASA, Ljubljana).

Editorial board:

Gordana Blagojević, PhD (Institute of Ethnography SASA), Ivan Đorđević, PhD (Institute of Ethnography SASA), prof. Ildiko Erdei, PhD (Faculty of Philosophy, Belgrade), prof. Ljiljana Gavrilović, PhD (Institute of Ethnography SASA), academician Jelena Jovanović, PhD (Institute of Musicology SASA, Belgrade), Aleksandra Pavičević, PhD (Institute of Ethnography SASA), Lada Stevanović, PhD (Institute of Ethnography SASA), academician Gojko Subotić, PhD (Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade).

Advisory board:

Prof. Jelena Đorđević, PhD (Faculty of Political Sciences, Belgrade), prof. Maja Godina Golija, PhD (Institute of Slovenian Ethnology RC SASA, Ljubljana), Renata Jambrešić Kirin, PhD (Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb), Miroslava Lukić Krstanović, PhD (Institute of Ethnography SASA), Mladena Prelić, PhD (Institute of Ethnography SASA), prof. Ljupčo Risteski, PhD (Faculty of Natural Sciences and Mathematics, Skopje), prof. Lidija Vujačić, PhD (Faculty of Philosophy, Nikšić), prof. Bojan Žikić, PhD (Faculty of Philosophy, Belgrade)

Secretary:

Marija Đokić (Institute of Ethnography SASA)

BELGRADE 2019

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ

ГЛАСНИК

ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА

LXVII
свеска 1

Главни и одговорни уредник:

Проф. др Драгана Радојичић (Етнографски институт САНУ)

Уредник:

Др Срђан Радовић (Етнографски институт САНУ)

Међународни уређивачки одбор:

Др Милица Бакић-Хејден (Универзитет у Питсбургу), др Ана Драгојловић (Универзитет у Мелбурну), проф. др Петер Финке (Универзитет у Цириху), проф. др Карл Казер (Karl-Franzens Universität, Грац), др Габриела Килианова (Етнолошки институт САВ, Братислава), проф. др Шел Магнусон (Универзитет у Упсали), проф. др Марина Мартинова (Институт етнологије и антропологије РАН, Москва), др Иванка Петрова (ИЕФЕМ – БАН, Софија), др Татиана Подолинска (Етнолошки институт САВ, Братислава), др Јана Поспишилова (Етнолошки институт АН ЧР, Брно), др Инес Прица (Институт за етнологију и фолклористику, Загреб), др Ингрид Славец Градишник (Институт за словеначку етнологију ЗРЦ САЗУ, Љубљана).

Уређивачки одбор:

Др Гордана Благојевић (Етнографски институт САНУ), др Иван Ђорђевић (Етнографски институт САНУ), проф. др Илдико Ердеи (Филозофски факултет у Београду), проф. др Љиљана Гавриловић (Етнографски институт САНУ), академик Јелена Јовановић (Музиколошки институт САНУ, Београд), др Александра Павићевић (Етнографски институт САНУ), др Лада Стевановић (Етнографски институт САНУ), академик Гојко Суботић (Српска академија наука и уметности, Београд).

Издавачки савет:

Проф. др Јелена Ђорђевић (Факултет политичких наука, Београд), проф. др Маја Година Голија (Институт за словеначку етнологију ЗРЦ САЗУ, Љубљана), др Рената Јамбрешић Кирић (Институт за етнологију и фолклористику, Загреб), др Мирослава Лукић Крстановић (Етнографски институт САНУ), др Младена Прелић (Етнографски институт САНУ), проф. др Љупчо Ристески (Природно-математички факултет, Скопље), проф. др Лидија Вујачић (Филозофски факултет у Никшићу), проф. др Бојан Жикић (Филозофски факултет у Београду).

Секретар уредништва:

Марија Ђокић (Етнографски институт САНУ)

БЕОГРАД 2019.

Издавач:
ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ
Кнез Михаилова 36/IV, Београд, тел. 011–2636–804
e-mail: eisanu@ei.sanu.ac.rs
Мрежна страница часописа: www.ei.sanu.ac.rs

Publisher:
INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA
Knez Mihailova 36/IV, Belgrade, phone: 011–2636–804
e-mail: eisanu@ei.sanu.ac.rs
Journal's web page: www.ei.sanu.ac.rs

Лектор:
Ивана Башић

Превод:
аутори текстова

Дизајн корица:
Горан Витановић

Техничка припрема и штампа:
Академска издања, Београд

Тираж:
300 примерака

Штампање публикације финансирано је из средстава
Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије
Printing of the journal was funded by the Ministry of Education, Science and Technological
Development of the Republic of Serbia

Гласник Етнографског института САНУ излази три пута годишње и доступан је и индексиран у базама: DOAJ (Directory of Open Access Journals), ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities), SCIndeks (Српски цитатни индекс), Ulrich's Periodicals Directory, NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS – Norwegian Social Science Data Service), CEEOL (Central and Eastern European Library).

The Bulletin of the Institute of Ethnography SASA is issued three times a year and can be accessed in: DOAJ (Directory of Open Access Journals), ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities), SCIndeks (Srpski citatni indeks), Ulrich's Periodicals Directory, NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS – Norwegian Social Science Data Service), CEEOL (Central and Eastern European Library).

Садржај
Summary

I
Научни радови
Scientific Papers

Тема броја –

Теоријско наслеђе Питера Бергера и Томаса Лукмана

(ур. Марина Симић)

Topic of the Issue –

The Theoretical Legacy of Peter Berger and Thomas Luckmann

(ed. Marina Simić)

- Марина Симић, *Теоријско наслеђе Питера Бергера и Томаса Лукмана* 7–13
Marina Simić, *The Theoretical Legacy of Peter Berger and Thomas Luckmann*
- Ивана Спасић, *'Друштвена конструкција стварности' и конструкционизам: неспоразум који то (можда) није* 15–32
Ivana Spasić, *'Social Construction of Reality' and constructionism: A misunderstanding which (perhaps) isn't one*
- Најрудин Хромadžић, Елена Поповић, *'Сociјална конструкција збиље' – канонско djело интегративних социолошких теорија. Контексти, анализа, перспективе* 33–43
Najrudin Hromadžić, Helena Popović, *'The Social Construction of Reality' – Canonical Work of Integrative Sociological Theories. Contexts, Analysis, Perspectives*
- Душан Маринковић, *"Епистемолошка скромност" Питера Л. Бергера: против ортодоксије* 45–62
Dušan Marinković, *'Epistemological Modesty' of Peter L. Berger: Against Orthodoxy*
- Часлав Копривица, *Аутобус ни не треба гурати. Анализа Бергер-Лукманове философије без философије* 63–76
Časlav Koprivica, *There is no need to push the bus. An Analysis of Berger-Luckmann's Philosophy without Philosophy*
- Душан Ристић, *Знање, дискурс и методолошки заокрет у 'Социјалној конструкцији реалности' Питера Бергера и Томаса Лукмана* 77–90

- Dušan Ristić, *Knowledge, Discourse and the Methodological Turn in Peter Berger and Thomas Luckmann's 'The Social Construction of Reality'*
- Saša Bosančić, *Relations, Discourses and Subjectivities: 'The Social Construction of Reality' and beyond* 91–104
- Саша Босанчић, *Односи, дискурси и субјективитети: После 'Друштвене конструкције стварности'*
- Милош Јовановић, *Лукманова теорија личног идентитета* 105–119
- Miloš Jovanović, *Luckmann's Theory of Personal Identity*
- Marina Simić, *Social construction of (post)postsocialist reality: ethnographic research into the everyday* 121–134
- Марина Симић, *Социјална конструкција (пост)постсоцијалистичке реалности: етнографско истраживање свакодневног*
- Лидија Б. Радуловић, *Путер Л. Бергер: у потрази за смислом и значењем религије* 135–151
- Lidija B. Radulović, *Peter L. Berger: Searching for the sense and meaning of religion*

Varia

- Соња Жакула, Ивана Живаљевић, *Изучавање људско–животињских односа у антропологији и археологији II* 153–172
- Sonja Žakula, Ivana Živaljević, *The study of human-animal relations in anthropology and archaeology II.*
- Јована Марчета, *Фраземи сагледани кроз призму етнолингвистике: храна као одраз метафорике српског, француског и италијанског језика* 173–185
- Jovana Marčeta, *Idioms observed through the prism of ethnolinguistics: Food as the expression of the metaphorical language of the Serbian, French and Italian*
- Лада Стевановић, *'Лицем у лице': Однос колектива и појединца у првом ангажованом југословенском филму* 187–202
- Lada Stevanović, *'Face to face': the attitude between the collective and the individual in the first engaged Yugoslav film*

II

Прикази Reviews

- Милан Томашевић, *Живот у сивилу: приказ књиге Тихане Рубић 'Незапосленост у граду – антропологија рада и неформалне економије'* 203–204
- Биљана Анђелковић, *Живот од бакра: етнолошка истраживања рударства у Бору* 205–207

III

In memoriam

- Биљана Грковић, Зорица Дивац, *Живка Ромелић (1950 – 2019)* 209–212
- Сузана Антић, *Гордана Живковић (1936–2019)* 213–215

Живот од бакра: етнолошка истраживања рударства у Бору

Поводом књиге Живке Ромелић, *О рударској култури у Бору. Традиција као подстрек*, Народна библиотека Бор, 2017.

Средином седамдесетих година двадесетог века почеле су да се назире промене предмета проучавања домаћих етнологa. Главни фокус дотадашњих етнолошких истраживања био је усмерен на традиционалну културу, са мало или нимало интересовања за урбану средину и за друштвене и економске промене које су захватиле целокупно друштво у периоду након Другог светског рата. Индустријализација и модернизација у периоду социјализма утицала је на исељавање сеоског становништва у градове, а ове миграције су довеле до промена како на селу, тако и у граду. Упркос очигледним променама које су захватале читаво друштво, домаћи етнологи деценијама нису мењали „званичан курс“. Међутим, током седамдесетих година двадесетог века један број етнологa, нарочито млађих, почиње да, поред истраживања руралне/традиционалне културе, спроводи и истраживања у урбаној средини. У том периоду шири се дијапазон интересовања етнологa и појављују се нове истраживачке теме.

Проучавање културе рудара била је једна од нових тема. Међу првим етнологима који су започели истраживање из ове области била је Живка Ромелић, ауторка монографије *О рударској култури у Бору. Традиција као подстрек*. Ова књига, коју је објавила 2017. године Народна библиотека у Бору, представља синтезу ауторкиних досадашњих радова из ове области.¹ Етнографска грађа изнета у монографији прикупљена је углавном током седамдесетих и осамдесетих година прошлог века, у време док је ауторка радила као кустос Музеја рударства и металургије (1975–1989),² док историјски подаци о развоју рударства на овом простору и рударској култури изнети у књизи обухватају период од средине деветнаестог века до почетка деведесетих година двадесетог века и распада Југославије. Ауторка нас у монографији проводи кроз свакодневни живот рудара, прожет бројним опасностима и неизвесношћу, као и ритуалима и традицијама које су настајале и мењале се током двадесетог века.

Монографија од осамдесет страна садржи текстове на српском и енглеском језику. Начин на који је написана – концизно и питко, поткрепљено великим бројем фотографија – омогућава не само стручној, већ и широј читалачкој публици сазнање о рударској култури Бора. Један од највећих квалитета монографије јесте то што се култура рудара овог краја прати у дијахронијској перспективи и што, обухватајући готово два века дуг развој рударства у поменутом крају, неизбежно обухвата и представља бројне друштвено-економске

¹ Најважнији радови Живке Ромелић из ове области јесу: (Војиновић) Ромелић 1987; Ромелић 1987–1990; Ромелић, 2000; Ромелић, 2007.

² Током рада у Музеја рударства и металургије, Живка Ромелић је истраживала историју рударских насеља на простору тимочког еруптивног басена, бавила се културом становања рудара, а у периоду од 1985. до 1989. учествовала је у научно-истраживачком пројекту *Етнолошка истраживања рударства у тимочкој крајини*, којим је руководио проф.др Иван Ковачевић.

промене, тј. њихово одражавање на рударску културу и још важније, на развој града Бора.

Монографија се састоји од три поглавља: *Уводне напомене*, *О рударској култури* и *Закључне напомене*. У првом поглављу ауторка полази од друштвено-историјског контекста развоја рударства, износећи податке о томе како је током деветнаестог века дошло до развоја, односно обнове рударства у овом крају захваљујући страним рударима који се овде досељавају, али и сеоском становништву које започиње да се бави овом професијом – највише они из непосредне близине рудника, а временом и из удаљенијих крајева. Сви они „попримали су утицај новог окружења, истовремено задржавајући део свог начина живота“, што је омогућило да се формира *рударска култура*, односно специфичан начин живота припадника једне професије.

Друго поглавље бави се развојем Борског рудника током двадесетог века. Анализирајући прираштај и етничку структуру становништва пре и после отварања Борског рудника (отворен 1903. године), ауторка нам показује како број становника у селу Бор расте у првим деценијама двадесетог века, а нарочито након што је Борски рудник проглашен градом у мају 1947. године и након што је започело планско насељавање града. Константан прилив становништва одразио се на велику етничку и верску разноликост и то је трајало све до деведесетих година двадесетог века, тј. до распада бивше Југославије. У овом поглављу ауторка нас упознаје и са *рударском терминологијом*, *рударском технологијом* и *алатима*, *рударским обележјима* (рударска химна, грб, застава, рударски поздрав, униформа), особеном *архитектуром стамбених објеката рудара* и њихових породица, као и са *рударским фолклором* и *митологијом*. Такође, она разматра и прати промене које су захватиле живот рудара у периоду након Другог светског рата, нарочито прославе и празнике. Ауторка у овом поглављу не пропушта да се осврне на важност позиције појединца у рударској хијерархији која је итекако утицала на различите сегменте свакодневног живота рудара и њихових породица, а пре свега на начин становања.

У последњем поглављу ауторка резимира најважније сегменте рударске културе и указује на значај заштите, презентације и укупне валоризације културноисторијских добара. У овом делу монографије она подцртава значај ревитализације објеката и амбијенталних целина везаних за рударство, али и истиче потребу за даљим проучавањима и заштитом нематеријалног културног наслеђа које Бор, у доброј мери, чини препознатљивим. Живка Ромелић је својим радовима, укључујући и ову књигу, дала значајан допринос етнолошким истраживањима једног града, једне географске области, али и једне специфичне професије, као што је рударска. Њена истраживања значајна су тим пре што је и сама живела у Бору и била део проучаване заједнице. Стога се њени (пионирски) радови из ове области могу сматрати темељем за нека нова истраживања.

На крају или пре свега, треба поменути да је монографија посвећена „свима онима који су провели свој радни век у разним рудницима, а *осећају као да нигде нису постојали*. Речима непознатог рудара који се „осећао као да нигде није постојао“ Живка Ромелић нас је подсетила на могућности које антропологија и антрополози, дајући глас појединцима и малим заједницама, имају.

Литература

- Romelić (Vojinović), Živka. 1987. „Etnologija u Muzeju rudarstva i metalurgije u Boru.“ *Etnološke sveske VIII*: 187–190.
- Romelić, Živka. „Iz istorijata rudnika i rudarskih naselja u severoistočnoj Srbiji.“ *Zbornik radova u Muzeju rudarstva i metalurgije u Boru 5/6 (1987-1990)*: 155–173.
- Romelić, Živka. 2000. „Rudarski stanovi u severoistočnoj Srbiji.“ *Glasnik Etnografskog instituta SANU XLIX*: 225–230.
- Romelić, Živka. 2007. „Rudarstvo kao tema etnoloških proučavanja.“ *Zbornik radova Muzeja rudarstva i metalurgije 7/9*: 1–14.

Биљана Анђелковић

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

39(05)

Гласник Етнографског института = Bulletin of the Institute of Ethnography /

главни и одговорни уредник Драгана Радојичић. – Књ. 1, бр 1/2 (1952) –
Београд : Етнографски институт САНУ (Кнез Михаилова 36/IV), 1952 –
(Београд : Академска издања). – 24 cm

Три пута годишње. - Друго издање на другом медијуму: Гласник
Етнографског института САНУ (Online) = ISSN 2334-8259

ISSN 0350-0861 = Гласник Етнографског института

COBISS. SR-ID 15882242